

Lovtidende A

2023

Udgivet den 29. november 2023

23. november 2023.

Nr. 1346.

Bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og LD Fonde

I medfør af § 25 q, stk. 4, og § 32 a, stk. 2, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, jf. lovbekendtgørelse nr. 1110 af 10. oktober 2014, § 67, stk. 3, i lov om arbejdsskadesikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 1186 af 19. august 2022, og § 9 a, stk. 3, og § 14 a, stk. 2, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, jf. lovbekendtgørelse nr. 1109 af 9. oktober 2014, fastsættes:

Kapitel 1

Anvendelsesområde og definitioner

§ 1. Denne bekendtgørelse finder anvendelse på Arbejdsmarkedets Tillægspension (herefter ATP), AES Udbetaling vedrørende opgavevaretagelse efter § 3 i lov om den selvende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Lønmodtagernes Dyrtidsfond (herefter LD Fonde).

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på koncernen som helhed og på de enkelte virksomheder i koncernen.

Stk. 3. § 9, §§ 11-14, § 21, stk. 1, og § 27 finder ikke anvendelse for dattervirksomheder, der ikke er finansielle virksomheder, jf. § 5, stk. 1, nr. 1, i lov om finansiell virksomhed.

Stk. 4. I bekendtgørelsen forstås "virksomheden" som ATP, AES Udbetaling eller LD Fonde samt virksomheder omfattet af stk. 2.

Generelle forhold

§ 2. Alle konklusioner og oplysninger, der er afgivet i medfør af denne bekendtgørelse, skal gives uden modifikationer, eller med modifikationer ved at indeholde forbehold eller være afkræftende. Revisor skal oplyse, hvis revisor ikke kan udtrykke en konklusion eller en oplysning om emnet.

Stk. 2. Revisor skal ved afgivelse af konklusioner og oplysninger efter denne bekendtgørelse modificere konklusionen eller oplysningen, hvis de oplysninger, der er lagt til grund for det udførte arbejde, er behæftet med væsentlige fejl eller mangler, eller hvis revisor ikke er i stand til at opnå tilstrækkeligt og egnet bevis til at konkludere, at emnet er uden væsentlige fejl. Revisors modifikation skal klart fremgå af konklusionen og grundlag for konklusion. Revisor skal tydeligt begrunde forholdet, der har ført til modifikationen.

Stk. 3. Revisor skal ved afgivelse af konklusioner og oplysninger efter denne bekendtgørelse fremhæve eventuelle

forhold, som revisor påpeger uden at modificere konklusionen og oplysningen. Fremhævelser må ikke erstatte en modifikation til konklusionen og oplysningen. Ved fremhævelser skal overskriften "Fremhævelse af forhold i regnskabet" anvendes.

Stk. 4. Revisor skal gengive konklusioner og oplysninger efter denne bekendtgørelse, der er afgivet uden modifikationer, ordret i overensstemmelse med bilag 1.

§ 3. Revisor skal i overensstemmelse med god revisorskik afgøre omfanget og typen af de arbejdshandlinger, der skal udføres for at udarbejde konklusioner og oplysninger efter denne bekendtgørelse. Revisor skal udføre de relevante arbejdshandlinger, der fremgår af bilag 2.

Kapitel 2

Den eksterne revision

§ 4. Den eksterne revision skal revidere årsregnskabet herunder koncernregnskabet i overensstemmelse med god revisorskik. Ekstern revision skal kontrollere, om årsregnskabet herunder koncernregnskabet er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelse og internationale standarder.

Den eksterne revisions protokol

§ 5. Den eksterne revision skal føre en revisionsprotokol til brug for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg i virksomheden, samt for bestyrelserne i dattervirksomheder med hjemsted i Danmark. I protokollen skal den eksterne revision redegøre for revisionen, der er udført i løbet af året, som kan danne grundlag for revisionsmæssige delkonklusioner. Den eksterne revision skal fremlægge protokollen på alle bestyrelsesmøder, og alle tilføjelser skal underskrives af den samlede bestyrelse, eventuelle eksterne revisionsudvalgsmedlemmer, ekstern revision og revisionschefen.

Stk. 2. Den eksterne revision skal redegøre for typen, omfanget og konklusionen for udført revisionsarbejde i forbindelse med årsregnskabet i protokollatet. Den eksterne revision skal heri beskrive fordelingen af arbejde mellem intern revision og ekstern revision.

Stk. 3. Den eksterne revision skal nævne væsentlige regnskabsmæssige og revisionsmæssige bemærkninger i de en-

kelte dattervirksomheder i protokollatet vedrørende årsregnskabet for moderselskabet.

Stk. 4. Virksomheden skal indsende en kopi af protokollatet for årsregnskabet til Finanstilsynet samtidig med, at virksomheden indsender en kopi af den bestyrelsesgodkendte årsrapport. Virksomheden skal indsende dette uden ugrundet ophold efter bestyrelsens godkendelse af årsrapporten, og senest inden for tidsfrister angivet i § 25 l i lov om Arbejdsmarkedets tillægspension, § 65 j i lov om arbejdsskadesikring og § 8 k i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

§ 6. Konklusioner, oplysninger, opsummeringer, gengivelser, vurderinger og bemærkninger m.v. efter §§ 7-15 kan fremgå af et særskilt protokollat i revisionsprotokollen benævnt "Protokollat med Finanstilsynets særlige rapporteringskrav til revisionen af årsregnskabet". Denne bekendtgørelses bestemmelser for protokollatet vedrørende årsregnskabet finder tilsvarende anvendelse på det særskilte protokollat. Det særskilte protokollat skal underskrives af den i § 5, stk. 1, 3. pkt., nævnte personkreds, og afgives pr. samme dato som protokollatet, der afgives i medfør af § 5.

Opsummeringer

§ 7. Den eksterne revision skal opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. Opsummeringen skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger om det pågældende regnskabsår, og en status for de bemærkninger, der fremgik åbne i protokollatet for det forrige årsregnskab, jf. bilag 3. Den eksterne revision skal nævne, hvis revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger.

Stk. 2. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet gengive en af virksomheden udarbejdet oversigt over samtlige påbud, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret, påbud, som Finanstilsynet har afgivet i foregående regnskabsår, men som endnu ikke er efterlevet på afslutningstidspunktet og påbud, som er efterlevet i regnskabsåret. Såfremt der ikke er afgivet påbud i regnskabsåret, og alle påbud er efterlevet ved udgangen af det foregående regnskabsår, skal dette ligeledes oplyses. Den eksterne revision skal gennemgå den af virksomheden udarbejdede oversigt og oplyse om bemærkninger hertil, herunder revisors stillingtagen til efterlevelsen af påbud.

Stk. 3. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet gengive en af virksomheden udarbejdet oversigt over samtlige påtaler og risikoplysninger, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret. Den eksterne revision skal gennemgå den af virksomheden udarbejdede oversigt og oplyse om eventuelle bemærkninger hertil.

Generelle konklusioner og oplysninger

§ 8. Har bestyrelsen oprettet en intern revision, skal den eksterne revision i revisionsprotokollatet vedrørende årsregnskabet i medfør af § 5, konkludere, om

- 1) revisionsaftalens opgaver er udført, og om den interne revision fungerer tilfredsstillende, herunder om den eksterne revision kender til forhold, der enkeltvis eller tilsammen kan afvise, at den interne revision er uafhængig af den daglige ledelse, og
- 2) den eksterne revision på baggrund af dens arbejde er enig i indholdet af den interne revisions protokolltilførsler vedrørende årsregnskabet, og hvis det ikke er tilfældet, hvori uenigheden består.

§ 9. Den eksterne revision skal oplyse om udførelse af eventuelle assistance- eller rådgivningsopgaver i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet.

§ 10. Den eksterne revision skal oplyse om ikke-korrigerede fejl i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. Oplysningerne skal gives pr. fejl med angivelse af beløb og effekt på regnskabsposter. Den eksterne revision skal herudover oplyse, om den samlede virkning af ikke-korrigerede fejl på resultat, aktiver, forpligtelser og andre passiver. Den eksterne revision må kun udelade ubetydelige, ikke-korrigerede fejl, hvis den eksterne revision oplyser en grænse for, hvornår fejl er ubetydelige, uanset om fejlene betragtes enkeltvis eller samlet og vurderes ud fra et hvilket som helst kriterium med hensyn til størrelse, art eller omstændighed. Den eksterne revision skal oplyse, hvis alle fejl er rettet, eller der ikke er fundet fejl under revisionen.

§ 11. Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet konkludere, hvorvidt virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder i forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal den eksterne revision konkludere, om

- 1) virksomhedens samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende, og
- 2) den eksterne revision er bekendt med forhold, der er i strid med kravene i henholdsvis lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, herunder § 23 b og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring af Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om arbejdsskadesikring for opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring, lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, herunder § 4 c og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring af Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

§ 12. Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet oplyse følgende vedrørende spekulationsbestemmelserne:

- 1) Om virksomhedens retningslinjer efter henholdsvis § 24 b, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond vurderes at være betryggende og have fungeret hensigtsmæssigt, jf. henholdsvis § 24 b, stk. 5, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 5, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
- 2) Om gennemgangen i henhold til henholdsvis § 24 b, stk. 5, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, §

63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 5, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond har givet anledning til bemærkninger.

§ 13. Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet oplyse om transaktioner mellem ATP og dennes dattervirksomheder, mellem ATP og AES Udbetaling samt mellem LD Fonde og dennes dattervirksomheder, herunder give en nærmere beskrivelse af de i årets løb foretagne transaktioner og en nærmere beskrivelse af grundlaget for prisfastsættelsen.

§ 14. Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet konkludere følgende vedrørende engagementer med nærtstående parter:

- 1) Hvorvidt de af bestyrelsen bevilgede engagementer til og modtagne sikkerhedsstillelser fra virksomheder, hvori ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. § 24 c, stk. 3, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 b, stk. 3, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
- 2) Hvorvidt ATP, AES Udbetaling eller LD Fonde har engagement med erhvervsvirksomheder omfattet af henholdsvis § 24 d, stk. 1 og 2, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 c, stk. 1 og 2, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, jf. § 24 d, stk. 8, 2. pkt., i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 c, stk. 8, 2. pkt., i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

§ 15. Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet afgive konklusion om, hvorvidt der føres kontrol med ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes investeringsaktiver. Den eksterne revision skal også i protokollatet vedrørende årsregnskabet afgive konklusion om, hvorvidt der føres kontrol med opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP-ordningen, med opgørelsen af de sikringsmæssige hensættelser i AES Udbetaling og med medlemmernes formue i Lønmodtagernes Dyrtidsmidler henholdsvis Lønmodtagernes Feriemidler, jf. dog § 16.

Øvrige bestemmelser

§ 16. Den eksterne revision og revisionschefen kan, hvis bestyrelsen har oprettet en intern revision, som opfylder bestemmelserne i kapitel 3, aftale, at konklusioner og vurderinger m.v. i medfør af § 15, 2. pkt., kun skal fremgå af den interne revisions protokol. Aftalen skal fremgå af revisionsaftalen, jf. § 24.

Kapitel 3

Den interne revision

§ 17. Har bestyrelsen ikke oprettet en intern revision i medfør af § 25 p, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 66, stk. 4, i lov om arbejdsskadesikring eller

§ 9, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, skal bestyrelsen mindst én gang om året drøfte behovet for at oprette en intern revision under hensyntagen til virksomhedens kompleksitet, herunder hvorvidt virksomheden outsourcer og insourcer aktiviteter. Bestyrelsens beslutning skal fremgå af bestyrelsens forhandlingsprotokol.

Stk. 2. Har virksomheden oprettet en intern revision, finder bestemmelserne vedrørende den interne revision anvendelse.

Stk. 3. For koncerner finder stk. 1 og 2 tilsvarende anvendelse.

§ 18. Den interne revision skal fungere uafhængigt af den daglige ledelse.

Stk. 2. Den interne revision skal ledes af en revisionschef. Ansættelse og afskedigelse af revisionschefen må alene foretages af bestyrelsen, og kan foretages for koncernen som helhed.

Stk. 3. Revisionschefen skal have en teoretisk uddannelse svarende til, hvad der kræves for at blive godkendt revisor.

Stk. 4. Revisionschefen skal ved ansættelsen have deltaget i revisionsarbejde i mindst 3 år inden for de seneste 5 år.

Stk. 5. Finanstilsynet kan i særlige tilfælde dispensere fra kravene i stk. 3 og 4.

§ 19. Bestyrelsen kan udpege en eller flere vicerevisionschefer.

Stk. 2. Bestyrelsen kan udpege en vicerevisionschef som stedfortræder for revisionschefen.

Stk. 3. § 18, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3-5, § 20, stk. 1-3, og § 21, stk. 2, 3 og 5, vedrørende revisionschefen finder tilsvarende anvendelse for vicerevisionschefer.

§ 20. Bestyrelsen skal senest 1 måned efter en revisionschefs tiltrædelse indberette dette til Finanstilsynet.

Stk. 2. Bestyrelsen skal ved indberetning til Finanstilsynet om tiltrædelse af revisionschefen i medfør af stk. 1, afgive en erklæring om, at revisionschefen opfylder kravene efter § 18, stk. 3 og 4.

Stk. 3. I forbindelse med den i stk. 2 krævede erklæring skal bestyrelsen meddele, om revisionschefen påtegner årsregnskabet i henhold til § 30.

Stk. 4. Bestyrelsen skal ved ændring af beslutning om, hvorvidt revisionschefen påtegner årsregnskabet, meddele Finanstilsynet dette.

Stk. 5. Bestyrelsen og revisionschefen skal senest 1 måned efter fratrædelse af revisionschefen sende hver sin redegørelse til Finanstilsynet om baggrunden herfor.

Stk. 6. Bestyrelsen skal ved beslutning om at nedlægge den interne revision oplyse Finanstilsynet herom.

§ 21. Revisionen udført af den interne revision skal omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden, hvor Finanstilsynet er tillagt beføjelser eller bemyndigelser, jf. bilag 4. For AES Udbetaling skal revisionen udført af den interne revision omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder, som er omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Stk. 2. Bestyrelsen skal sikre, at revisionschefen har adgang til alle oplysninger, som denne finder nødvendige for revisionens gennemførelse, herunder bestyrelsesprotokollen.

Stk. 3. Revisionschefen og medarbejderne i den interne revision må ikke deltage i andet arbejde i virksomheden eller koncernen end revision, bortset fra arbejde omfattet af § 24 d, stk. 9 og § 25 p, stk. 8, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 9, stk. 8, i lov om Lønmodtagernes Dyrtdsfond, jf. bilag 4.

Stk. 4. Intern revision må ikke udføre opgaver, hvis opgaveudførelsen er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand om den interne revisions uafhængighed.

Stk. 5. Revisionschefen må ikke erklære, konkludere eller oplyse om forhold eller dokumenter, som revisionschefen, ansatte i den interne revision eller konsulenter, som revisionschefen gør anvendelse af, har udarbejdet grundlaget for.

§ 22. Revisionschefer og vicerevisionschefer må ikke have økonomiske interesser i virksomheder, der er koncernforbundet med den virksomhed eller koncern, som de er ansat i, jf. § 24 b, stk. 9, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 10, i lov om Lønmodtagernes Dyrtdsfond.

§ 23. Virksomheder og koncerner, der har en intern revision, skal have en funktionsbeskrivelse, der er godkendt af bestyrelsen. Den interne revision kan udarbejde funktionsbeskrivelsen for koncernen som helhed. Funktionsbeskrivelsen skal derefter tiltrædes af de enkelte koncernvirksomheders bestyrelser. Funktionsbeskrivelsen skal som minimum indeholde bestemmelser om

- 1) den interne revisions almindelige beføjelser, ansvar og arbejdsopgaver, herunder at den revision, der er udført af intern revision, skal omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden,
- 2) medarbejdernes kvalifikationer,
- 3) hvorledes og i hvilket omfang revisionschefen og medarbejderne i den interne revision sikres løbende efteruddannelse,
- 4) at ansættelse og afskedigelse af medarbejdere i den interne revision skal foretages eller godkendes af revisionschefen, og at medarbejdernes uddannelse skal godkendes af revisionschefen,
- 5) den interne revisions budget, og at dette godkendes af bestyrelsen, hvilket skal fremgå af et bestyrelsesprotokollat, og
- 6) oplysning om aftaler mellem virksomhedens ledelse og den interne revision om udførelse af særlige revisionsopgaver. Engangsopgaver og opgaver af midlertidig karakter behøver kun at fremgå af den interne revisions protokol.

Stk. 2. Den interne revision må kun påtage sig arbejdsopgaver i medfør af stk. 1, nr. 1, som den interne revision har tilstrækkelige kompetencer og ressourcer til at udføre.

§ 24. I virksomheder og koncerner, der har en intern revision, skal revisionsarbejdet udføres i overensstemmelse med god revisorskik og i henhold til en revisionsaftale mellem den eksterne revision og revisionschefen. Revisionsaftalen

kan udarbejdes for koncernen som helhed. Revisionsaftalen skal indeholde

- 1) en overordnet beskrivelse af hvilke revisionsopgaver, der skal udføres, og hvilke af disse opgaver, der påhviler henholdsvis den eksterne revision og den interne revision,
- 2) retningslinjer for samarbejdet mellem den eksterne revision og den interne revision, herunder for det arbejde den eksterne revision skal udføre i forbindelse med kontrol af den interne revisions arbejde, og
- 3) en beskrivelse af, hvordan og i hvilket omfang, der udveksles oplysninger mellem den interne revision og den eksterne revision om den udførte revision.

Stk. 2. Det skal fremgå af revisionsaftalen, at revisionschefen ved revisionen af årsregnskabet deltager i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder, hvis revisionschefen påtegner årsregnskabet i medfør af § 20, stk. 3 og 4, og § 30, stk. 2.

§ 25. I virksomheder, der har en revisionschef, skal revisionschefen også være revisionschef i koncernens øvrige virksomheder.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis virksomheden drives midlertidigt med henblik på afvikling af forud indgåede engagementer eller med henblik på medvirken ved omstrukturering af erhvervsvirksomheder.

Stk. 3. Stk. 1 finder ikke anvendelse på dattervirksomheder, der ikke er hjemmehørende i Danmark.

Den interne revisions protokol

§ 26. Den interne revision skal føre en revisionsprotokol til brug for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg. Den interne revision skal i protokollen redegøre for den udførte revision i løbet af året, som kan danne grundlag for revisionsmæssige delkonklusioner. Den interne revision skal fremlægge protokollen på alle bestyrelsesmøder og møder i et eventuelt revisionsudvalg. Enhver protokoltilførsel skal underskrives af den samlede bestyrelse, eventuelle eksterne revisionsudvalgsmedlemmer, den eksterne revision og revisionschefen.

Stk. 2. Den interne revision skal altid afgive et årsprotokollat til behandling på et bestyrelsesmøde, der ligger efter regnskabsårets afslutning og senest på det bestyrelsesmøde, hvor årsregnskabet godkendes af bestyrelsen. Den interne revision skal i årsprotokollatet redegøre for typen og omfanget af det udførte revisionsarbejde, herunder hvorledes den interne revision har udført revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder og konklusionen herpå. Har bestyrelsen valgt, at revisionschefen skal påtegne årsregnskabet, skal den interne revision i årsprotokollatet redegøre for, hvordan den interne revision har deltaget i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder og konklusionen herpå.

Stk. 3. Revisionschefen skal fremlægge den interne revisions årsprotokollat, revisionsplanen og budgettet for den interne revision på det eller de relevante bestyrelses- og revisionsudvalgs møder. Revisionsplanen skal være fleksibel og tilpasses løbende, så den interne revision kan håndtere

uforudsete hændelser og prioritere i forhold til ændrede eller nye risici.

§ 27. Den interne revision skal i årsprotokollatet for ATP konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, compliancefunktion, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4.

Stk. 2. Den interne revision skal i årsprotokollatet for AES Udbetaling konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder, der er omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4.

Stk. 3. Den interne revision skal i årsprotokollatet for LD Fonde konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, compliance, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4.

§ 28. Den interne revision skal opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført over for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i årsprotokollatet. Opsummeringen skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger for det pågældende regnskabsår, samt en status for de åbentstående bemærkninger fra det foregående årsprotokollat, jf. bilag 3. Den interne revision skal nævne, hvis revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger.

Stk. 2. Revisionschefen skal som minimum oplyse i et særskilt afsnit i årsprotokollatet, at revisionschefen ikke erklærer, konkluderer eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for, jf. § 21, stk. 5.

Stk. 3. Den interne revision skal i årsprotokollatet oplyse, om den interne revision har modtaget alle de oplysninger, den har anmodet om.

Stk. 4. § 5, stk. 3 og 4, samt §§ 6 og 16 finder tilsvarende anvendelse på den interne revisions årsprotokollat.

Kapitel 4

Revisionspåtegningen

§ 29. Den eksterne revisions påtegning på årsrapporten, herunder koncernregnskabet samt årsregnskaber for datter-

virksomheder, skal afgives i overensstemmelse med lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven) samt de forskrifter, der er udstedt i medfør heraf.

Stk. 2. Den eksterne revision skal alene påtegne dattervirksomheders årsrapporter, hvis den eksterne revision har forestået revisionen af disse virksomheder.

§ 30. Revisionschefen skal afgive en påtegning på årsrapporten, herunder koncernregnskabet og årsregnskaber for dattervirksomheder med hjemsted i Danmark, hvis det er valgt i henhold til § 20, stk. 3 og 4, jf. dog § 25, stk. 2 og 3.

Stk. 2. Revisionschefens må alene afgive påtegning, såfremt den interne revision er udført i henhold til revisionsaftalen, jf. § 24.

Stk. 3. Påtegningen skal indeholde en kort beskrivelse af den udførte revision, herunder at den interne revision har deltaget i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder, samt konklusion herpå. En modificeret konklusion eller fremhævelser skal tydeligt fremgå af påtegningen.

Kapitel 5

Straffe- og ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 31. Overtrædelse af §§ 2-4, § 5, stk. 1, 2. og 3. pkt. samt stk. 2-8, § 6, 3. pkt., §§ 7-15, § 16, 2. pkt., § 17, stk. 1 og 2, § 18, stk. 1-4, § 19, stk. 3, §§ 20-22, § 23, stk. 1, 1., 3. og 4. pkt. samt stk. 2, § 24, stk. 1, 1. og 3. pkt. samt stk. 2, § 25, stk. 1, §§ 26-27, § 28, stk. 1-3, §§ 29 og 30, straffes med bøde, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse for AES udbetaling.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

§ 32. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2024 og har virkning for revisionsprotokollater eller tilsvarende rapportering, samt påtegninger på årsrapporter, der vedrører regnskabsår, der påbegyndes 1. januar 2024 eller senere.

Stk. 2. Bestyrelsen kan beslutte, at bekendtgørelsens regler anvendes på revisionsprotokollater, der vedrører årsrapporterne for regnskabsår, der påbegyndes den 1. januar 2023.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1490 af 15. december 2009 om revisionens gennemførelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring og Lønmodtagernes Dyrtidsfond ophæves.

Finanstilsynet, den 23. november 2023

LOUISE MOGENSEN

/ Birgitta Nielsen

Bilag 1**Konklusioner og oplysninger i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten**

Konklusioner og oplysninger skal gengives med den ordlyd, der fremgår af nedenstående oversigter, hvis de afgives uden modifikationer, jf. § 2, stk. 4 i revisionsbekendtgørelsen.

Der skal af de konklusioner og oplysninger, der ikke kan afgives som anført i dette bilag, tydeligt fremgå, hvorfor de ikke har kunnet afgives efter ordlyden i dette bilag, jf. § 2.

Der er i henhold til § 16 anført følgende ud for hver af de oplistede bestemmelser i revisionsbekendtgørelsen:

- (E) for de oplysninger/konklusioner, der skal afgives af ekstern revision,
- (I) for de oplysninger/konklusioner, der skal afgives af intern revision, og
- (E/I) for de oplysninger/konklusioner, der afhængigt af revisionsaftalen kan udføres af enten ekstern eller intern revision,

	1. ATP
Bestemmelse i revisionsbekendtgørelsen	
	<i>I henhold til § 8 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 8, nr. 1 (E)	De aftalte opgaver ifølge revisionsaftalen er udført, samt at den interne revision fungerer tilfredsstillende herunder, at den eksterne revision ikke er bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse, og
§ 8, nr. 2 (E)	vi er enige i indholdet af den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret på baggrund af vores udførte arbejde.
	<i>I henhold til § 11 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 11 (E)	ATP's administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder i forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal vi konkludere, om
§ 11, nr. 1 (E)	ATP's samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende, og
§ 11, nr. 2 (E)	vi ikke er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, herunder § 23 b og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring.
	<i>I henhold til § 12 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>

§ 12, nr. 1 (E)	ATP's retningslinjer vedrørende kontrol med overholdelse af spekulationsforbuddet efter § 24 b, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, er betryggende og har fungeret hensigtsmæssigt, og
§ 12, nr. 2 (E)	kontrollen med overholdelse af spekulationsforbuddet i henhold til § 24 b, stk. 5, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, ikke har givet anledning til bemærkninger
	<i>I henhold til § 13 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 13 (E)	Der er givet en nærmere beskrivelse af de transaktioner, der er foretaget i årets løb mellem ATP og dens dattervirksomheder eller mellem ATP og AES Udbetaling, og en nærmere beskrivelse af transaktionerne og grundlaget for prisfastsættelsen på side ... ¹
	<i>I henhold til § 14 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 14, nr. 1 (E)	Bestyrelsens bevilgede engagementer og modtagne sikkerhedsstillelser fra virksomheder, hvori ATP's ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til ATP's sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. § 24 c, stk. 3, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension
§ 14, nr. 2 (E)	ATP ikke har engagement med erhvervsvirksomheder, som ejes eller drives af direktøren eller andre ansatte eller hvori direktøren eller andre ansatte på anden måde deltager i ledelsen eller driften, jf. § 24 d, stk. 1, 2, og 8, 2. pkt., i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension
	<i>I henhold til § 15 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 15 (E)	Der føres kontrol med ATP's investeringsaktiver.
§ 15 (E/I)	Der føres kontrol med opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP-ordningen.
	<i>I henhold til § 27 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 27 (I)	ATP's risikostyring, compliancefunktion, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis.
	<i>I henhold til § 28 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 28, stk. 2 (I)	Vi ikke er kommet i en situation, hvor vi erklærer, konkluderer eller oplyser om forhold eller dokumenter, som vi eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for.

§ 28, stk. 3 (I)	Vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

¹ ¹Der henvises til relevante sidetal i revisionsprotokollen.

	2. AES Udbetaling
Bestemmelse i revisionsbekendtgørelsen	
	<i>I henhold til § 8 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 8, nr. 1 (E)	De aftalte opgaver ifølge revisionsaftalen er udført, samt at den interne revision fungerer tilfredsstillende herunder, at den eksterne revision ikke er bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse, og
§ 8, nr. 2 (E)	vi er enige i indholdet af den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret på baggrund af vores udførte arbejde.
	<i>I henhold til § 11 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 11 (E)	AES Udbetalings administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal vi endvidere konkludere at
§ 11, nr. 1 (E)	AES Udbetalings samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende, og
§ 11, nr. 2 (E)	vi ikke er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lov om arbejdsskadesikring for opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.
	<i>I henhold til § 12 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 12, nr. 1 (E)	AES Udbetalings retningslinjer vedrørende kontrol med overholdelse af spekulationsforbuddet efter § 63, i lov om arbejdsskadesikring, er betryggende og har fungeret hensigtsmæssigt, og
§ 12, nr. 2 (E)	kontrollen med overholdelse af spekulationsforbuddet i henhold til § 63, i lov om arbejdsskadesikring, ikke har givet anledning til bemærkninger.
	<i>I henhold til § 13 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>

§ 13 (E)	Der er givet en nærmere beskrivelse af transaktionerne mellem ATP og AES Udbetaling i løbet af året og en nærmere beskrivelse af transaktionerne og grundlaget for prisfastsættelsen på side ... ²
	<i>I henhold til § 14 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 14, nr. 1 (E)	Bestyrelsens bevilgede engagementer og modtagne sikkerhedsstillelser fra virksomheder, hvori AES Udbetalings ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til AES Udbetalings sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. § 63, i lov om arbejdsskadesikring.
§ 14, nr. 2 (E)	AES Udbetaling ikke har engagement med erhvervsvirksomheder, som ejes eller drives af direktøren eller andre ansatte eller hvori direktøren eller andre ansatte på anden måde deltager i ledelsen eller driften, jf. § 63, i lov om arbejdsskadesikring.
	<i>I henhold til § 15 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 15 (E)	Der føres kontrol med AES Udbetalings investeringsaktiver.
§ 15 (E/I)	Der føres kontrol med opgørelsen af de sikringsmæssige hensættelser i AES Udbetaling.
	<i>I henhold til § 27 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 27 (I)	AES Udbetalings risikostyring, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder, der er omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis.
	<i>I henhold til § 28 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 28, stk. 2 (I)	Vi ikke er kommet i en situation, hvor vi erklærer, konkluderer eller oplyser om forhold eller dokumenter, som vi eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for.
§ 28, stk. 3 (I)	Vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

² ²Der henvises til relevante sidetal i revisionsprotokollen.

	3. LD Fonde
Bestemmelse i revisionsbekendtgørelsen	
	<i>I henhold til § 8 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 8, nr. 1 (E)	De aftalte opgaver ifølge revisionsaftalen er udført, samt at den interne revision fungerer tilfredsstillende herunder, at den eksterne revision ikke er bekendt med

	forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse, og
§ 8, nr. 2 (E)	vi er enige i indholdet af den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret på baggrund af vores udførte arbejde.
	<i>I henhold til § 11 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 11 (E)	LD Fondes administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal vi konkludere, at
§ 11, nr. 1 (E)	LD Fondes samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende, og
§ 11, nr. 2 (E)	vi ikke er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, herunder § 4 c, og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring.
	<i>I henhold til § 12 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 12, nr. 1 (E)	LD Fondes retningslinjer vedrørende kontrol med overholdelse af spekulationsforbuddet efter § 5 a, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, vurderes at være betryggende og har fungeret hensigtsmæssigt, og
§ 12, nr. 2 (E)	kontrollen med overholdelse af spekulationsforbuddet i henhold til § 5 a, stk. 5, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, ikke har givet anledning til bemærkninger.
	<i>I henhold til § 13 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 13, nr. 1 (E)	Der er givet en nærmere beskrivelse af transaktionerne i løbet af året mellem LD Fonde og dennes dattervirksomheder og en nærmere beskrivelse af transaktionerne og grundlaget for prisfastsættelsen på side ... ³
	<i>I henhold til § 14 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 14, nr. 1 (E)	Bestyrelsens bevilgede engagementer og modtagne sikkerhedsstillelser fra selskaber, hvori LD Fondes ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til virksomhedens sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. § 5 b, stk. 3, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
§ 14, nr. 2 (E)	LD Fonde ikke har engagement med erhvervsvirksomheder, som ejes eller drives af direktøren eller andre ansatte eller hvori direktøren eller andre ansatte på anden måde deltager i ledelsen eller driften, jf. § 5 c, stk. 1, 2, og 8. 2. pkt., i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
	<i>I henhold til § 15 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>

§ 15 (E)	Der føres kontrol med LD Fondes investeringsaktiver.
§ 15 (E/I)	Der føres kontrol med opgørelsen af medlemmernes formue i Lønmodtagernes Dyrtidsmidler henholdsvis Lønmodtagernes Feriemidler.
	<i>I henhold til § 27 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 27 (I)	LD Fondes risikostyring, compliance, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis.
	<i>I henhold til § 28 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 28, stk. 2 (I)	Vi ikke er kommet i en situation, hvor vi erklærer, konkluderer eller oplyser om forhold eller dokumenter, som vi eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for.
§ 28, stk. 3 (I)	Vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

³ ³Der henvises til relevante sidetal i revisionsprotokollen.

	4. Øvrige virksomheder omfattet af § 1, stk. 2 og 4
Bestemmelse i revisionsbekendtgørelsen	
	<i>I henhold til § 8 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 8, nr. 1 (E)	De aftalte opgaver revisionsaftalen er udført, samt at den interne revision fungerer tilfredsstillende herunder, at den eksterne revision ikke er blevet bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse, og
§ 8, nr. 2 (E)	vi er enige i indholdet af den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret på baggrund af vores udførte arbejde.
	<i>I henhold til § 11 i revisionsbekendtgørelsen skal vi konkludere, at:</i>
§ 11 (E)	Virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis.
	<i>I henhold til § 28 i revisionsbekendtgørelsen skal vi oplyse, at:</i>
§ 28, stk. 2 (I)	Vi ikke er kommet i en situation, hvor vi erklærer, konkluderer eller oplyser om forhold eller dokumenter, som vi eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for.
§ 28, stk. 3 (I)	Vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

|-----|

Bilag 2

Beskrivelse af revisors arbejdshandlinger

Dette bilag indeholder en beskrivelse af de handlinger m.v., der forventes at indgå, for at revisor kan afgive de enkelte konklusioner og oplysninger i revisionsprotokollen, som krævet efter denne bekendtgørelse, jf. § 3, 2. pkt. Omfanget og typen af de arbejdshandlinger, herunder eventuelle yderligere arbejdshandlinger, der skal udføres for at kunne afgive de enkelte konklusioner og oplysninger efter denne bekendtgørelse, afgøres af revisor under hensyntagen til god revisorskik, jf. § 3, 1. pkt. Dette indebærer bl.a., at revisor ved vurderingen af handlingerne skal vurdere væsentlighed og risiko på det pågældende område og anvende almindeligt anerkendte arbejdsmetoder og principper, som normalt bruges ved udførelsen af revision, herunder professionel skepsis. Revisor skal tillige vurdere behovet for at udføre yderligere handlinger, end dem der er beskrevet i dette bilag. Såfremt der er udført færre handlinger end indikeret i dette bilag, skal revisor kunne begrunde dette ud fra væsentlighed og risiko på det pågældende område.

For ATP, AES Udbetaling og LD Fonde skal der føres en revisionsprotokol i henhold til bekendtgørelsens § 5. Revisionsprotokollen afgiver revisor alene til bestyrelsens og et eventuelt revisionsudvalgs eget brug. Anvendelse af begreber i dette bilag, som normalt anvendes i tilknytning til revisionsstandarder og erklæringsafgivelse, samt henvisninger til revisionsstandarder m.v. har udelukkende til formål at beskrive kravene til arbejdshandlingernes type og omfang.

Revisor skal for de konklusioner, der er positivt formuleret i revisionsbekendtgørelsen, fastlægge omfanget og dybden af arbejdshandlingerne, så det svarer til en konklusion, der afgives med høj grad af sikkerhed. Tilsvarende gælder for de konklusioner, der er negativt formuleret i revisionsbekendtgørelsen – eksempelvis § 11, nr. 2, om at revisor skal fastlægge omfanget og dybden af arbejdshandlingerne, så det svarer til en konklusion, der er afgivet med begrænset sikkerhed. Der henvises tillige til de internationale revisionsstandarders (ISA) begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed.

En konklusion forudsætter, at revisor udfører en række handlinger med henblik på at opnå overbevisning om, at emnet opfylder de relevante kriterier, vurderer resultatet af de udførte handlinger og afslutningsvis konkluderer, hvorvidt emnet lever op til de relevante kriterier. Hvis revisor ved udførelsen af de handlinger, der kræves for at afgive de enkelte konklusioner, ikke er i stand til at konkludere, må revisor udvide arbejdet, så det er muligt at konkludere om emnet. Hvis revisor ikke er i stand til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at konkludere, at emnet er uden væsentlige fejl, skal revisor formulere konklusionen med forbehold herfor.

En oplysning er kendetegnet ved, at revisor ofte kan udtale sig om emnet uden at have udført særskilte handlinger med henblik på den enkelte oplysning. Eksempelvis oplysningerne om ikke korrigerede fejl og oplysningerne om assistance og andre opgaver udført af revisor.

Hvis der i bekendtgørelsen eller dette bilag omtales væsentlighed, er dette som udgangspunkt væsentlighed i forhold til det enkelte område, som konklusionen eller oplysningen vedrører. Der skal ud fra eventuelle fejl, mangler og svagheder på det enkelte område vurderes, om der skal afgives en modificeret konklusion eller foretages fremhævelser til den enkelte konklusion i revisionsprotokollen.

For visse oplysninger og konklusioner, eksempelvis i relation til virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis, kan det være hensigtsmæssigt at udføre arbejdshandlingerne i løbet af regnskabsåret. Såfremt det er tilfældet, skal revisor overveje, hvorvidt der er sket væsentlige ændringer i virksomheden i perioden frem til afgivelse af protokollat vedrørende årsregnskabet.

Opsummeringer

Bestemmelsens ordlyd - § 7

”Den eksterne revision skal opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. Opsummeringen skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger om det pågældende regnskabsår, og en status for de bemærkninger, der fremgik åbne i protokollatet for det forrige årsregnskab, jf. bilag 3. Den eksterne revision skal nævne, hvis revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger.

Stk. 2. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet gengive en af virksomheden udarbejdet oversigt over samtlige påbud, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret, påbud, som Finanstilsynet har afgivet i foregående regnskabsår, men som endnu ikke er efterlevet på afslutningstidspunktet og påbud, som er efterlevet i regnskabsåret. Såfremt der ikke er afgivet påbud i regnskabsåret, og alle påbud er efterlevet ved udgangen af det foregående regnskabsår, skal dette ligeledes oplyses. Den eksterne revision skal gennemgå den af virksomheden udarbejdede oversigt og oplyse om bemærkninger hertil, herunder revisors stillingtagen til efterlevelsen af påbud.

Stk. 3. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet gengive en af virksomheden udarbejdet oversigt over samtlige påtaler og risikooplysninger, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret. Den eksterne revision skal gennemgå den af virksomheden udarbejdede oversigt og oplyse om eventuelle bemærkninger hertil.”

1. Protokollatet bør nævne, hvis revisor har kendskab til, at der er modtaget en rapport efter regnskabsårets udløb på tidspunktet for udarbejdelse af revisionsprotokollatet vedrørende årsregnskabet, eller der er en rapport på vej fra Finanstilsynet med påbud, påtaler eller risikooplysninger – eksempelvis, hvis der har været afholdt afsluttende inspektionsmøde med Finanstilsynet, men rapporten endnu ikke er afsluttet og fremsendt –, men disse påbud, påtaler og risikooplysninger er ikke omfattet af § 7.

Påbud

2. Ledelsen skal fremlægge en opsummering af samtlige påbud, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret, påbud, som Finanstilsynet har afgivet i foregående regnskabsår, men som endnu ikke er efterlevet på afslutningstidspunktet og påbud, som er efterlevet i regnskabsåret. Opsummeringen skal gengives i revisionsprotokollen. Ledelsens opsummering skal angive, om påbuddene vurderes at være efterlevet samt en uddybende begrundelse for vurderingen. Revisor giver bemærkninger, såfremt oversigten er ufuldstændig eller ikke gengiver de modtagne påbud korrekt, eller den anførte status vedrørende efterlevelse ikke vurderes at være i overensstemmelse med de faktiske forhold. Påbudde skal fremgå af protokollatets oversigt, indtil de efter revisors vurdering kan anses som efterlevet.
3. Revisors gennemgang af oversigten skal omfatte en sammenholdelse med Finanstilsynets korrespondance til revisor (fuldstændighed).
4. Revisor skal gennemgå den af ledelsen anførte status for efterlevelse af påbud, herunder efterprøve dokumentationen for, hvorvidt tiltaget imødekommer det enkelte påbud. Dette kan eksempelvis ske ved at efterprøve om indholdet af politikker og forretningsgange er i overensstemmelse med påbud-

det, eller hvorvidt en ændret procedure udføres i praksis. Der kræves ikke en uddybende beskrivelse i protokollen af revisors handlinger for at påse efterlevelsen.

5. Revisor er ikke forpligtet til at indhente sagkyndig bistand i forbindelse med gennemgangen af påbud og disses efterlevelse. Gennemgangen vil derfor basere sig på revisors viden om lovgivning og praksis.

Påtaler og risikoplysninger

6. Ledelsen skal fremlægge en opsummering af samtlige påtaler og risikoplysninger, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret. Opsummeringen gives i revisionsprotokollen.
7. Revisor skal udføre de samme arbejdshandlinger vedrørende fuldstændighed af ledelsens oversigt over påtaler og risikoplysninger, som ved ledelsens oversigt over påbud. Revisor skal give bemærkninger, såfremt oversigten er ufuldstændig eller ikke gengiver de modtagne påtaler og risikoplysninger korrekt.

Konklusioner vedrørende intern revision

Bestemmelsens ordlyd - § 8

”Har bestyrelsen oprettet en intern revision, skal den eksterne revision i revisionsprotokollatet vedrørende årsregnskabet i medfør af § 5, konkludere, om

- 1) revisionsaftalens opgaver er udført, og om den interne revision fungerer tilfredsstillende, herunder om den eksterne revision kender til forhold, der enkeltvis eller tilsammen kan afvise, at den interne revision er uafhængig af den daglige ledelse, og
- 2) den eksterne revision på baggrund af dens arbejde er enig i indholdet af den interne revisions protokoltilførsler vedrørende årsregnskabet, og hvis det ikke er tilfældet, hvori uenigheden består. ”
8. Revisors konklusion om den interne revision skal gives på basis af den udførte revision af årsregnskabet, herunder revisors gennemgang af protokollater fra intern revision afgivet siden sidste statusrevision, samt eventuelle gennemgang af arbejde udført af intern revision, jf. ISA 610.

Assistance- eller rådgivningsopgaver

Bestemmelsens ordlyd - § 9

”Den eksterne revision skal oplyse om udførelse af eventuelle assistance- eller rådgivningsopgaver i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. ”

Oplysning om ikke-korrigerede fejl

Bestemmelsens ordlyd - § 10

”Den eksterne revision skal oplyse om ikke korrigerede fejl i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. Oplysningerne skal gives pr. fejl med angivelse af beløb og effekt på regnskabsposter. Den eksterne revision skal herudover oplyse om den samlede virkning af ikke-korrigerede fejl på resultat, aktiver, forpligtelser og andre passiver. Den eksterne revision må kun udelade ubetydelige, ikke-korrigerede fejl, hvis den eksterne revision oplyser en grænse for, hvornår fejl er ubetydelige, uanset om fejlene betragtes enkeltvis eller samlet og vurderes ud fra et hvilket som helst kriterium med hensyn til størrelse,

type eller omstændighed. Den eksterne revision skal oplyse, hvis alle fejl er rettet, eller der ikke er fundet fejl under revisionen. ”

9. Revisor skal efter bekendtgørelsen ikke oplyse om de fejl, der er blevet korrigeret i årsregnskabet.

Virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis

Bestemmelsens ordlyd - § 11

”Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet konkludere, hvorvidt virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder i forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal den eksterne revision konkludere, om

- 1) virksomhedens samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende, og
 - 2) den eksterne revision er bekendt med forhold, der er i strid med kravene i henholdsvis lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, herunder § 23 b og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring af Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om arbejdsskadesikring for opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, herunder § 4 c og den i medfør heraf udstedte bekendtgørelse om ledelse og styring af Lønmodtagernes Dyrtidsfond. ”
10. Revisors vægtning af indsatsen på de enkelte områder samt valg af revisionshandling vil bero på revisors konkrete vurdering af risici for væsentlige fejl i årsregnskabet, herunder virksomhedens forretningsmodel og risici, jf. ISA 315.
 11. Handlingerne under punkt 13-32 vil som udgangspunkt blive udført af intern revision. Ekstern revision vil under iagttagelse af god revisorskik (herunder særligt ISA 610) kunne basere sig herpå ved afgivelsen af konklusionen i revisionsprotokollen.
 12. Revisor skal ud fra virksomhedens forretningsmodel identificere hvilke områder i virksomheden, hvor risikoen for fejl i årsregnskabet er høj, og som anses for væsentlige til brug for planlægningen og udførelsen af revisionen af årsregnskabet, jf. ISA 315. Revisor skal gennemgå virksomhedens risikoprofil for at identificere de væsentlige og risikofyldte områder. Revisor skal, i henhold til revisionsbekendtgørelsen, gennemgå virksomhedens politikker og retningslinjer, herunder påse at bestyrelsen har sikret, at disse er forsvarlige i forhold til virksomhedens forretningsmodel.
 13. Revisor skal for ATP og LD Fonde, jf. henholdsvis §§ 12-15 og 22 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP og §§ 12-15 og 19 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde på de væsentlige og risikofyldte områder stikprøvevis efterprøve og vurdere den indre sammenhæng mellem praksis, forretningsgange og interne kontrolprocedurer. Såfremt revisor finder væsentlige mangler eller svagheder, rapporterer revisor disse til bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg i protokollen.
 14. Revisor skal for ATP vurdere, om risikostyringsfunktionen og compliancefunktionen har de nødvendige ressourcer til at udføre opgaverne forsvarligt. Revisor skal endvidere vurdere, om rapporteringen fra disse to funktioner er tilfredsstillende, herunder om de to funktioner er adskilt fra hinanden og fra de øvrige funktioner i virksomheden (hvis dette kræves i lovgivningen for den pågældende virksomhed). Såfremt revisor bliver bekendt med svagheder i organisationen eller driften af risikostyrings- eller compliancefunktionen, skal dette omtales i revisionsprotokollen, idet en svaghed på dette område kan have omfattende konsekvenser for virksomheden på længere sigt.
 15. Revisor skal for LD Fonde vurdere, om risikostyring og compliance udføres forsvarligt. Revisor skal endvidere vurdere, om rapporteringen fra områderne er tilfredsstillende. Såfremt revisor bliver bekendt med svagheder i driften af risikostyring- eller compliance, skal dette omtales i revisionspro-

tokollen, idet en svaghed på dette område kan have omfattende konsekvenser for virksomheden på længere sigt.

16. Revisor skal for AES Udbetaling vurdere, om risikostyring udføres forsvarligt i forhold til investeringsporteføljen og lov- og bestyrelsesrammer herfor jf. opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. Såfremt revisor bliver bekendt med svagheder i risikostyring, skal dette omtales i revisionsprotokollen. En svaghed på dette område kan have omfattende konsekvenser for virksomheden på længere sigt.

Den administrative praksis på følgende områder skal gennemgås for alle virksomhedstyper:

17. Revisor skal gennemgå forretningsgange vedrørende værdipapirer og stikprøvevis efterprøve, om der føres kontrol med virksomhedens beholdning af værdipapirer og lignende, herunder kontrol med værdiansættelse, ejerskab, tilstedeværelse og fuldstændigheden af virksomhedens beholdning af værdipapirer.
18. Revisor skal stikprøvevis gennemgå og vurdere, om bogføringen er tilrettelagt på en måde, så den kan danne grundlag for regnskabsmæssige indberetninger, der skal foretages til Finanstilsynet.
19. Hvis virksomheden outsourcer på et eller flere væsentlige aktivitetsområder, skal revisor gennemgå og vurdere omfanget af outsourcingen og påse, at der sker opfølgning og kontrol med outsourcingen.
20. I pkt. 22-31 nedenfor oplistes de væsentligste områder, hvor der for de enkelte virksomheder som minimum skal vurderes og testes forretningsgange og interne kontrolprocedurer.
21. Områderne i punkt 22-31 nedenfor er ikke udtømmende. Hvis en virksomhed har øvrige forretningsaktiviteter, der ikke er omfattet af de nedenfor nævnte, skal revisor vurdere, om det er et væsentligt område for virksomhedens regnskabsaflæggelse. Der er en nærmere specifikation, af hvilke forretningsgange virksomheden skal udarbejde indenfor de enkelte aktivitetsområder, i bilagene til bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP og bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde.

For ATP vil følgende områder normalt være væsentlige:

Forsikringsområdet: Bestyrelsen skal vedtage en politik for pensionsmæssige risici, jf. § 4, stk. 2, nr. 1, og bilag 1 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af politikken for pensionsområdet og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 1 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP.

22. **Investeringsområdet:** Bestyrelsen skal vedtage en politik for investeringsområdet (markeds-, modparts- og kreditrisici), jf. § 4, stk. 2, nr. 2, og bilag 2 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP. Investeringsområdet omfatter risici som følge af udviklingen i priser, kurser, m.v. på kredit-, rente-, valuta-, aktie- og råvaremarkederne, ejendomsmarkedet og alternative investeringer (markedsrisici), risici på virksomheder eller grupper af virksomheder som følge af ATP's investeringer og placering af midler, såsom modpartsrisici og risici som følge af en uforholdsmæssig afhængighed af en bestemt kategori af aktiver, et bestemt investeringsmarked eller en bestemt investering (koncentrationsrisici). Ved markedsrisici indgår desuden relaterede risici, der er forbundet med afledte finansielle instrumenter, f.eks. volatilitetsrisici. Renterisici omfatter endvidere ændringer i en given rentekurve (rentestrukturrisici) og spændrisici. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af markedsrisikopolitikken og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 2 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP.

23. **Operationelle risici:** Bestyrelsen skal vedtage en politik for operationelle risici, jf. § 4, stk. 2, nr. 3, og bilag 3 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP. Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Omdømmerisiko og strategiske risici anses ikke for operationelle risici i denne bekendtgørelse, men skal i det omfang,

det er relevant, behandles efter de samme principper som operationelle risici. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af politikken for operationelle risici og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 3 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP.

For AES Udbetaling vil følgende områder normalt være væsentlige:

25. **Forsikringsområdet:** Bestyrelsen for AES Udbetaling skal udarbejde en sikringsplan. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af sikringsplanen henvises til § 63 a, stk. 3 i lov om arbejdsskadesikring.
26. **Investeringsområdet:** Der er fastsat nærmere krav om den løbende anbringelse og forvaltning af AES Udbetalings fondsmidler i §§ 68-70 i lov om arbejdsskadesikring.
27. **Udbetaling af erstatninger mv. og øvrig administration:** Bestyrelsen for AES Udbetaling er ansvarlig for AES Udbetalings administration, som er overladt til ATP. Der er indgået en administrationsaftale mellem ATP og AES Udbetaling og bestyrelsen for AES Udbetaling skal sikre, at denne indeholder de fornødne bestemmelser om rammerne for ATP's bistand til AES Udbetaling, og bestyrelsen godkender i den sammenhæng serviceniveau, kvalitet, svarfrister mv. for den administrative og tekniske bistand, der leveres af ATP.

For LD Fonde vil følgende områder normalt være væsentlige:

28. **Investeringsområdet:** Bestyrelsen skal vedtage en politik for investeringsområdet (markeds-, modparts- og kreditrisici), jf. § 4, stk. 2, nr. 2, og bilag 2 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde. Investeringsområdet omfatter risici som følge af udviklingen i priser, kurser, m.v. på kredit-, rente-, valuta-, aktie- og råvaremarkederne, ejendomsmarkedet og alternative investeringer (markedsrisici), risici på virksomheder eller grupper af virksomheder som følge af LD Fondes investeringer og placering af midler, såsom modpartsrisici og risici som følge af en uforholdsmæssig afhængighed af en bestemt kategori af aktiver, et bestemt investeringsmarked eller en bestemt investering (koncentrationsrisici). Ved markedsrisici indgår desuden relaterede risici, der er forbundet med afledte finansielle instrumenter, f.eks. volatilitetsrisici. Renterisici omfatter endvidere ændringer i en given rentekurve (rentestrukturrisici) og spændrisici. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af markedsrisikopolitikken og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 2 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde.
29. **Operationelle risici:** Bestyrelsen skal vedtage en politik for operationelle risici, jf. § 4, stk. 2, nr. 3, og bilag 3 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde. Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Omdømmerisiko og strategiske risici anses ikke for operationelle risici i denne bekendtgørelse, men skal, i det omfang det er relevant, behandles efter de samme principper som operationelle risici. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af politikken for operationelle risici og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 3 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde.

System-, data- og driftssikkerhed - § 11 nr. 1

30. Bestyrelsen i ATP og LD Fonde skal vedtage en politik for it-sikkerhed, herunder en it-beredskabsplan, jf. § 4, stk. 2, nr. 4, og bilag 4 i bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP og § 4, stk. 2, nr. 3, og bilag 3 i bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde. For en nærmere beskrivelse af kravene til indholdet af politikken for it-sikkerhed og forretningsgangene m.v. på området henvises til bilag 4 til bekendtgørelse om ledelse og styring af ATP og bilag 3 til bekendtgørelse om ledelse og styring af LD Fonde. For AES Udbetaling indgår fastlæggelse af it-sikkerhedspolitik som en del af aftalegrundlaget mellem ATP og AES Udbetaling.

31. Ved konklusionen om virksomhedens system-, data- og driftssikkerhed skal revisor vurdere, om de generelle it-kontroller i virksomheden kan anses for betryggende, herunder stikprøvevist efterprøve disse samt gennemgå og vurdere erklæringer fra eventuelle systemleverandører.

Bekendt med forhold der er i strid med kravene i henholdsvis lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om arbejdsskadesikring for opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond - § 11, nr. 2

32. Baggrunden for afgivelsen af denne konklusion er de ovenfor nævnte arbejdshandlinger (punkt 10-31) vedrørende den administrative og regnskabsmæssige praksis samt revisors øvrige viden om virksomheden.

Spekulationsbestemmelserne

Bestemmelsens ordlyd - § 12

”Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet oplyse følgende vedrørende spekulationsbestemmelserne:

- 1) Om virksomhedens retningslinjer efter henholdsvis § 24 b, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond vurderes at være betryggende og have fungeret hensigtsmæssigt, jf. henholdsvis § 24 b, stk. 5, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 5, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
 - 2) Om gennemgangen i henhold til henholdsvis § 24 b, stk. 5, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a, stk. 5, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond har givet anledning til bemærkninger. ”
33. Revisor skal påse, hvem kontrollen med overholdelse af forbuddet er udført af (kontrollen kan foretages af bestyrelsen selv eller af en uafhængig ekstern part, eksempelvis en advokat eller en ekstern revisor forskellig fra den af repræsentantskabet udpegede). Revisor skal vurdere, om kontrollantens uafhængighed af de kontrollerede er betryggende. Finder revisor, at dette ikke er tilfældet, skal revisor anføre bemærkning herom i revisionsprotokollen.
34. Revisor skal gennemgå retningslinjerne og de heri fastsatte kontrolprocedurer, herunder vurdere om den af retningslinjerne omfattede personkreds er relevant og tilstrækkelig. Revisor skal ved kontrollen foretage en konkret vurdering af, om virksomhedens retningslinjer – herunder kravet til dokumentation, dvs. beholdningsoversigter fra pengeinstitutter, kopier af indberetninger fra skattemyndighederne m.v. – vurderes at være betryggende og er blevet fulgt.
35. Revisor skal i revisionsprotokollatet oplyse, om gennemgangen af virksomhedens retningslinjer har givet anledning til bemærkninger, og om virksomhedens kontrol vedrørende de modtagne indberetninger har givet anledning til bemærkninger. Hvis revisor i øvrigt er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i henholdsvis § 24 b, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 a i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond skal revisor orientere bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg herom ved en bemærkning i revisionsprotokollatet.

Koncerninterne transaktioner

Bestemmelsens ordlyd - § 13

”Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet oplyse om transaktioner mellem ATP og dennes dattervirksomheder, mellem ATP og AES Udbetaling samt mellem LD Fonde og dennes

dattervirksomheder, herunder give en nærmere beskrivelse af de i årets løb foretagne transaktioner og en nærmere beskrivelse af grundlaget for prisfastsættelsen. ”

36. Revisor skal påse, at der er etableret de fornødne forretningsgange.
37. Revisor skal gennemgå og stikprøvevis efterprøve forretningsgange vedrørende koncerninterne transaktioner. Efterprøvningen tilrettelægges under hensyntagen til koncernens størrelse, kompleksitet og forhold i øvrigt, således at der opnås et relevant forhold mellem en eventuel systembaseret tilgang og den stikprøvevis efterprøvning af transaktionerne.

Eksponeringer mod nærtstående parter

Bestemmelsens ordlyd - § 14

”Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet konkludere følgende vedrørende engagementer med nærtstående parter:

- 1) Hvorvidt de af bestyrelsen bevilgede engagementer til og modtagne sikkerhedsstillelser fra virksomheder, hvori ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. § 24 c, stk. 3, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 b, stk. 3, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.
- 2) Hvorvidt ATP, AES Udbetaling eller LD Fonde har engagement med erhvervsvirksomheder omfattet af henholdsvis § 24 d, stk. 1 og 2, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 c, stk. 1 og 2, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, jf. § 24 d, stk. 8, 2. pkt., i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 5 c, stk. 8, 2. pkt., i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond. ”
38. Revisor skal foretage en gennemgang af samtlige registrerede engagementer og sikkerhedsstillelser med nærtstående parter (eller de beløbsmæssige største, kombineret med en repræsentativ stikprøve på resten, hvis der er tale om en stor koncern med mange nærtstående parter) med henblik på at vurdere, om de er bevilget i henhold til virksomhedens sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår.
39. Revisor skal ved vurdering af sædvanlige forretningsbetingelser og markedsbaserede vilkår sammenholde dette med revisors erfaring fra revisionen af virksomheden, herunder hvad andre parter til virksomheden ville kunne opnå på tilsvarende vilkår. Repræsentantskabs- og bestyrelsesmedlemmer, direktøren, ansatte i virksomheden, virksomhedens eksterne revisorer eller de interne revisions- og vicerevisionschefer må ikke indgå engagementer med virksomheden.

Investeringsaktiver, opgørelse af hensættelser og lønmodtagerkonti

Bestemmelsens ordlyd - § 15

”Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsregnskabet afgive konklusion om, hvorvidt der føres kontrol med ATP's, AES Udbetalings eller LD Fondes investeringsaktiver. Den eksterne revision skal også i protokollatet vedrørende årsregnskabet afgive konklusion om, hvorvidt der føres kontrol med opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP-ordningen, med opgørelsen af de sikringsmæssige hensættelser i AES Udbetaling og med medlemmernes formue i Lønmodtagernes Dyrtidsmidler henholdsvis Lønmodtagernes Feriemidler, jf. dog § 16. ”

40. Revisor skal foretage revision af processer og kontroller på investeringsområdet og herunder gennemgå værdiansættelsen samt afstemning af beholdninger til depoter mv.
41. Hensættelser er et område, hvor den iboende risiko vurderes høj, og der udøves en væsentlig grad af skøn, ligesom regnskabsposterne er væsentlige for årsregnskabet.
42. For at kunne afgive konklusion vedrørende ATP's pensionsmæssige hensættelser og AES Udbetalings sikringsmæssige hensættelser, skal revisor som minimum:
 - a) Foretage gennemgang og vurdering af henholdsvis ATP's og AES Udbetaling's kontroller på området, herunder særligt opgørelser og rapportering af hensættelserne og
 - b) Vurdere behovet for at foretage en uafhængig aktuarmæssig vurdering af hensættelserne på udvalgte områder eller
 - c) Gennemgå og vurdere den anvendte fremgangsmåde for måling af hensættelserne herunder:
 - i) Identificere og efterprøve nøglekontrollerne i relevante enheder, herunder aktuariat, med henblik på at vurdere datakvalitet.
 - ii) Vurdere hensigtsmæssigheden af de anvendte metoder, de anvendte modeldata og dokumentationen af de forudsætninger, der ligger til grund for skøn.
 - iii) Stikprøvevis efterprøve beregningerne på væsentlige områder.
 - iv) Gennemgå ATP og AES Udbetalings egen proces for kontrollen af resultatet af de anvendte modeller omfattende årsagen til afvigelserne i modellernes resultater i forhold til de realiserede tal. Revisors gennemgang tager udgangspunkt i en vurdering af bestyrelsens og direktionens retningslinjer for området og kan f.eks. omfatte afløbsresultater (back testing) i form af sammenholdelse af hensættelser foretaget for tidligere perioder med de faktiske resultater for disse perioder, gennemgang af risikogrupperinger til regnskabs og risikostyringens opdeling samt anvendte kontrolmodeller til efterprøvning af modelresultater.
 - v) Vurdere den af ledelsen anvendte godkendelsesprocedure.
43. Revisor skal, hvis ATP har anvendt uafhængige eksperter ved opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser, vurdere, om ATP har overholdt retningslinjerne for outsourcing, herunder om disse retningslinjer og forretningsgange er dækkende for vurdering af de ovenfor nævnte forhold. Revisor skal vurdere, om ATP og AES Udbetaling, hvis der er anvendt uafhængige eksperter ved opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP eller de sikringsmæssige hensættelser i AES Udbetaling, har den fornødne kompetence til at vurdere de uafhængige eksperters arbejde og konklusioner. Revisor skal endvidere vurdere, om ATP og AES Udbetaling har forretningsgange og kontroller, der sikrer, at data, som danner grundlag for de uafhængige eksperters opgørelse, er relevante, anvendelige og uden væsentlige fejl.
44. Ved vurdering af hensættelsernes tilstrækkelighed skal revisor anvende medarbejdere eller en revisorudpeget ekspert, jf. ISA 620 med relevante forsikringstekniske og aktuarmæssige kompetencer. Dette kan være revisoruddannede medarbejdere, der har opbygget kompetencer inden for disse områder eller medarbejdere, der er forsikrings- eller aktuaruddannede.
45. På baggrund af det udførte arbejde skal revisor foretage en endelig vurdering af rimeligheden af virksomhedens regnskabsmæssige skøn baseret på forståelsen af virksomheden og dens omgivelser, herunder eksempelvis foreliggende uafhængige aktuarmæssige gennemgange, og af om de regnskabsmæssige skøn er i overensstemmelse med andet revisionsbevis opnået under revisionen.
46. Medlemmernes formue i Lønmodtagernes Dyrtdsmidler henholdsvis Lønmodtagernes Feriemidler er af stor væsentlighed for årsregnskabet. Revisor skal foretage revision af processer og kontroller for opgørelse af medlemmernes formue og udbetalinger samt gennemgå afstemninger mv. til bagvedliggende dokumentationssystemer.

Konklusion på det af intern revision udførte arbejde

Bestemmelsens ordlyd - § 27

”Den interne revision skal i årsprotokollatet for ATP konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, compliancefunktion, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4.

Stk. 2. Den interne revision skal i årsprotokollatet for AES Udbetaling konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder, der er omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4.

Stk. 3. Den interne revision skal i årsprotokollatet for LD Fonde konkludere, hvorvidt virksomhedens risikostyring, compliance, forretningsgange og interne kontroller på alle væsentlige og risikofyldte områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, jf. bilag 4. ”

47. Den interne revision skal tilrettelægge og udføre arbejdet til grundlag for afgivelsen af konklusionen i medfør af § 27 under hensyntagen til de i bilag 4 anførte opgaver ved intern revisions revision af væsentlige og risikofyldte området i virksomheden. Der henvises tillige til dette bilags afsnit 13-32, hvoraf det fremgår hvilke områder, der normalt vil være væsentlige for henholdsvis ATP, AES Udbetaling og LD Fonde.

Bilag 3**Opsummering af bemærkninger i revisionsprotokollatet vedrørende årsregnskabet****1. Bestemmelsen**

I det følgende er nærmere redegjort for indholdet af bestemmelserne, herunder en fortolkning af de centrale ord i bestemmelserne.

1.1 Bestemmelsens ordlyd

Kravet om opsummering af samtlige bemærkninger fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 1, samt § 28, stk. 1, i revisionsbekendtgørelsen:

Revisorerne (den eksterne revision henholdsvis den interne revision) skal opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet. Opsummering skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger om det pågældende regnskabsår, og en status for de bemærkninger, der fremgik åbne i protokollatet for det forrige årsregnskab. Revisorerne skal nævne, hvis revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger.

1.2 Kravet om et særskilt afsnit

Kravet om et særskilt afsnit om bemærkninger er ufravigeligt. Det vil sige, at det særskilte afsnit om bemærkninger altid skal medtages, uanset om der er bemærkninger eller ej. Dette gør sig gældende både i den eksterne revisions protokollat og i den interne revisions protokollat.

Såfremt den eksterne revision er enig i indholdet af den interne revisions protokollat, er det tilstrækkeligt, at eventuelle bemærkninger kun fremgår af den interne revisions protokollat. I givet fald skal det af det særskilte afsnit i den eksterne revisions protokollat fremgå, at bemærkninger fremgår af den interne revisions protokollat. Intern revision kan vælge at foretage en specifik og præcis henvisning i det særskilte afsnit i den interne revisions protokollat til den opsummerede bemærkning i ekstern revisions protokollat frem for selv at gentage den opsummerede bemærkning, hvis intern revision har en opsummeret bemærkning, der også er opsummeret i ekstern revisions protokollat, og intern revision er enig i beskrivelsen og præsentationen af bemærkningen i ekstern revisions protokollat. Visse forhold er dog af en sådan karakter, at de skal omtales i såvel den eksterne revisions protokollat rapportering som den interne revisions protokollat, f.eks. forhold, der medfører forbehold og/eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen.

Det særskilte afsnit skal placeres et sted, hvor det er nemt at finde, og skal forsynes med en overskrift, der gør det klart og tydeligt, hvor bemærkningerne er opsummeret. Hvis der udarbejdes en indholdsfortegnelse til revisionsprotokollatet til årsrapporten, skal afsnittets placering fremgå heraf.

1.3 Kravet om opsummering

Tanken med bestemmelsen er at skabe et overblik. Et resumé, som kan være på et par linjer, af hver af de fremførte bemærkninger, er derfor bedre end en gentagelse af hele beskrivelsen. Selve problemstillingen skal dog fremgå af resuméet. Flere bemærkninger vedrørende samme forhold bør tillige sammenskrives, hvor det er hensigtsmæssigt.

Opsummeringen af bemærkninger skal ske på virksomhedsniveau. For koncerner skal der tillige medtages bemærkninger fra dattervirksomheder, jf. § 5, stk. 3, i revisionsbekendtgørelsen.

1.4 Kravet om alle bemærkninger

Samtlige – alle uden undtagelse – fremførte bemærkninger til revisionsprotokollen i revisionsprotokollen skal opsummeres i det særskilte afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet.

Der kan således ikke anlægges en væsentlighedsvurdering ved afgørelse af, om en bemærkning skal opsummeres.

Et forhold, der én gang i revisionsprotokollen er fremført som bemærkning, medtages fremover i den årlige opsummering af bemærkninger i revisionsprotokollatet til årsregnskabet. Det er således ikke tilstrækkeligt, at det fremgår, at en bemærkning er afklaret, i et revisionsprotokollat i årets løb. Det skal tillige anføres i den førstkommende årlige opsummering. Først herefter udgår bemærkningen af de fremtidige årlige opsummeringer.

1.5 Bemærkninger kontra kommentarer

En bemærkning skal forstås som revisors påpegning af, at et forhold ikke er i overensstemmelse med relevante regler, aftaler eller normer, der måtte være gældende for det pågældende område. En bemærkning kan også omfatte forhold, som revisor under anvendelsen af sin professionelle erfaring ikke finder hensigtsmæssigt, uden forholdet dog er i strid med konkrete regler, aftaler eller normer.

En kommentar skal forstås som revisors supplerende information vedrørende et givet forhold.

Bemærkninger er altså ikke det samme som kommentarer. En bemærknings funktion er at henlede bestyrelsens og et eventuelt revisionsudvalgs opmærksomhed på forhold, som ikke er i overensstemmelse med regler m.v., eller som ikke er hensigtsmæssige. En kommentars funktion er derimod alene at tydeliggøre et forhold, der ikke har givet anledning til bemærkninger. En anden forskel mellem en bemærkning og en kommentar er, at en bemærkning vedrører et forhold, der kan afhjælpes.

Følgende forhold vil typisk give anledning til bemærkninger for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg:

- Brud på spekulationsbestemmelserne,
- manglende overholdelse af bestyrelsen forpligtelser iht. lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om arbejdsskadesikring, lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond og anden gældende lovgivning for ATP, AES Udbetaling og LD Fonde,
- brud på indberetningskrav til Finanstilsynet,
- andre lovovertrædelser,
- de af Finanstilsynet krævede konklusioner/oplysninger i revisionsprotokollatet, som revisor har bemærkninger til,
- forhold, der medfører forbehold og/eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen,
- forretningsgange, hvor der er et udtalt behov for at styrke de interne kontroller (uden at det påvirker oplysningen om, at forretningsgangene er betryggende),
- overskridelse af de af bestyrelsen fastsatte lines/retningslinjer, og
- systemer, interne kontrolprocedurer eller ordninger, der ikke er passende og/eller effektive.

Det skal understreges, at ovennævnte liste ikke er udtømmende, men blot en række eksempler på relevante typer af bemærkninger.

1.6 Kravet om at give en status

I bestemmelserne kræves det, at der gives en status for

- de bemærkninger, der er fremført vedrørende det pågældende regnskabsår, og
- de bemærkninger, der fremgik som åbentstående i protokollatet vedrørende det forrige årsregnskab.

Bemærkninger, der er fremført i det indeværende regnskabsår, omfatter bemærkninger i protokollater i årets løb, samt protokollatet vedrørende årsregnskabet. Det afgørende er, hvorvidt bemærkningen er fremført som led i revisionen vedrørende det pågældende regnskabsår.

Status skal indeholde en henvisning til de sider, hvor bemærkningerne har været omtalt i det pågældende protokollat vedrørende årsregnskabet, eller henvisninger til protokollaterne vedrørende de foregående årsregnskaber, hvis det ikke er første gang bemærkningen omtales.

Bemærkninger kan have to typer af status: **afklarede** eller **åbentstående**.

Afklarede bemærkninger

Bemærkninger kan være afklarede på én af to måder:

- forholdet er ikke længere relevant, eller
- forholdet er afhjulpet.

Bemærkninger, der har mistet deres relevans, kan f.eks. være bemærkninger om problemer med beregning af værdireguleringer for værdipapirer i et fondssystem, hvor fondssystemet efterfølgende er udskiftet med et nyt fondssystem, der kan beregne værdireguleringer korrekt. Yderligere kan nævnes bemærkninger vedrørende en konkret overtrædelse af spekulationsreglerne, der ikke er udtryk for dårlige interne kontroller. Tilfælde af bedrageri er ligeledes eksempler på bemærkninger, der nævnes én gang for derefter at miste deres relevans.

Bemærkninger, der er afhjulpet, kan f.eks. være bemærkninger om manglende forretningsgangsbeskrivelse, som efterfølgende er udarbejdet.

For hver af de afklarede bemærkninger skal det anføres, hvordan forholdet er afklaret. Hvis oplysninger om, hvordan de enkelte bemærkninger er afklarede, baseres på oplysninger modtaget af ledelsen (organisationen), skal revisor efterprøve oplysningens validitet.

Åbentstående bemærkninger

Bemærkninger, der ikke er afhjulpet, er i sagens natur åbentstående. Revisor skal angive, til hvilket tidspunkt ledelsen forventer forholdet for hver enkeltstående bemærkning afhjulpet.. Endvidere skal der angives en status, hvis det forventede afhjælpningstidspunkt ændres undervejs.

Da revisionen blandt andet udføres under hensyntagen til virksomhedens interne kontrolmiljø, er det relevant, at revisor efterprøver, hvorvidt tidligere fremførte bemærkninger er afklarede. Revisionen gennemføres ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko. Der gøres derfor blandt andet brug af et rotationsprincip, således at der er længere mellem revisionen af områder, der er mindre væsentlige og risikofyldte, end områder der er væsentlige og risikofyldte. Revisor vil dog senest skulle forholde sig til tidligere fremførte bemærkninger, når revisionen næste gang omfatter det område, som bemærkningen vedrører.

Oplysninger om, hvordan de enkelte bemærkninger er afklarede eller forventes afklarede, er således ikke en del af revisionen, og oplysningerne herom kan derfor basere sig på oplysninger modtaget af ledelsen (organisationen).

Såfremt revisors professionelle skepsis gør, at revisor har grund til at tvivle på det oplyste, skal revisor efterprøve oplysningens validitet.

Bliver revisor under sin revision opmærksom på, at oplysningerne fra ledelsen (organisationen) om afklaring af bemærkninger er misvisende eller fejlagtige, skal revisor gøre bestyrelsen opmærksom herpå i revisionsprotokollen.

Vedrører bemærkningen centrale forhold for regnskabsaflæggelsen, skal revisor revurdere revisionsplanen og i nødvendigt omfang udføre kompenserende revisionsarbejde for det igangværende år.

2. Eksempler

I det følgende er vist to eksempler, der illustrerer, hvorledes revisor kan opsummere sine bemærkninger således, at de lever op til kravene i revisionsbekendtgørelsen. Den første model kan anvendes i det tilfælde, hvor den eksterne revision henviser til den interne revisions bemærkninger. Den anden model viser, hvorledes det særskilte afsnit om bemærkninger kan udformes.

Eksempel 1

X. Opsummering af bemærkninger

»Revisionen skal i henhold til revisionsbekendtgørelsen opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet og koncernregnskabet. Opsummeringen skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger om det pågældende regnskabsår, og en status for de bemærkninger, der fremgik åbne i protokollatet for det forrige årsregnskab.

Det er aftalt med intern revision, at opsummeringen i henhold til revisionsbekendtgørelsen alene fremgår af intern revisions revisionsprotokollat, som der henvises til.

Vi har ikke yderligere kommentarer hertil.«

Eksempel 2

X. Opsummering af bemærkninger

»Revisionen skal i henhold til revisionsbekendtgørelsen opsummere alle bemærkninger, som revisionen har fremført for bestyrelsen og et eventuelt revisionsudvalg, i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsregnskabet og koncernregnskabet. Opsummeringen skal indeholde en status for de fremførte bemærkninger om det pågældende regnskabsår, og en status for de bemærkninger, der fremgik åbne i protokollatet for det forrige årsregnskab.

Bemærkninger, der er afklaret i regnskabsåret 20xx, er markeret med A, og bemærkninger, der er åbenstående, er markeret med Å. De anførte sidehenvisninger refererer til de sider i revisionsprotokollen, hvor bemærkningerne har været omtalt. I de tilfælde hvor det ikke er første gang bemærkningen omtales, omfatter henvisningen også henvisninger til protokollater vedrørende forrige årsregnskaber udover henvisningen til protokollatet vedrørende det pågældende årsregnskab.

Spekulationsregler (A - side xxx)

Forbuddet mod har været overtrådt i to tilfælde. Ifølge det oplyste.....

xxxområdet (Å - side xxx, side xxx)

Der er et generelt behov for at ajourføre forretningsgangsbeskrivelser, så de svarer til de faktiske - og i øvrigt betryggende - forretningsgange. Ifølge det oplyste, vil forretningsgangsbeskrivelserne blive ajourført i løbet af xxxxx - samtidig med implementering af det nye xxx-system.

Investeringsområdet (Å – side xxx og A – side xxx)

Vi har konstateret, at der på investeringsområdet har været problemer i forbindelse med afstemning af de udenlandske værdipapirer. Der er igangsat tiltag for at styrke de interne kontroller i forbindelse med afstemning af udenlandske værdipapirer, og ifølge det oplyste forventes arbejdet hermed gennemført i løbet af efteråret 20xx.

Vi har konstateret, at bestyrelsens instruks nu indeholder en beskrivelse af, hvilke produkter front-office må handle, samt krav til styring af markedsrisici.

IT-anvendelsen (Å – side xxx)

Der er behov for etablering af en beredskabsplan for de servere, som driftsafvikler udbetalingerne. Ledelsen har udarbejdet en handlingsplan for forbedring af katastrofeberedskabet, der forventes implementeret i 1. kvartal 20xx.

Koncerninterne transaktioner (A – side xxx, A – side xxx og Å – side xxx)

De i året 20xx håndterede virksomheder var ikke omfattet af retningslinjerne for gennemførelse af koncerninterne transaktioner, men vi har nu påset, at disse virksomheder er omfattet af de af bestyrelsen godkendte retningslinjer.

Aftalen med xxxxx, der var sat i kraft uden direktionens formelle godkendelse. Vi har konstateret, at aftalen nu er godkendt af direktionen.

Afregning af omkostninger sker med udgangspunkt i en aftale med yyyy, der ikke er ajourført. Vi har efterfølgende konstateret, at en ajourføring af aftaler vedrørende omkostninger er igangsat og forventes afsluttet i andet kvartal 20xx.«

Bilag 4

Den interne revisions opgaver og ansvar

Der er i revisionsbekendtgørelsen krav om, at revisionen udført af den interne revision skal omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden hvor Finanstilsynet er tillagt beføjelser eller bemyndigelser jf. § 21, stk. 1, 1. pkt. For AES Udbetaling skal revisionen udført af den interne revision omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder, som er omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Derudover er der i revisionsbekendtgørelsen fastsat rammer for hvilke opgaver, den interne revision må udføre.

Formålet er, at den interne revision skal være uafhængig af de aktiviteter, der revideres.

I nedenstående afsnit 1 er opridset de forhold, som den interne revision generelt skal være opmærksom på inden en opgave påtages. Dernæst er der i afsnit 2 givet en række eksempler på opgaver, som den interne revision skal udføre.

1. Bestemmelserne i revisionsbekendtgørelsen

1.1 Kun revision

I henhold til § 18, stk. 2, i revisionsbekendtgørelsen

- ledes den interne revision af en revisionschef.

Bestemmelsen skal medvirke til at sikre, at ansatte i den interne revision ikke anvendes som direkte assistance til den eksterne revision under ledelse af den eksterne revision (hvilket er nævnt som en mulighed i ISA 610). Den eksterne revision må gerne anvende arbejde udført af intern revision, arbejdet skal blot være udført som intern revision, på initiativ af og under ledelse af revisionschefen.

I henhold til § 21, stk. 1, i revisionsbekendtgørelsen skal den interne revisions revision

- omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden,
- omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden, hvor Finanstilsynet er tillagt beføjelser eller bemyndigelser,
- for AES Udbetaling omfatte alle væsentlige og risikofyldte områder omfattet af opgavevaretagelsen efter § 3 i lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Der henvises til nedenstående afsnit 2.2 for en uddybning heraf.

I henhold til § 21, stk. 3, i revisionsbekendtgørelsen

- må revisionschefen og medarbejderne i den interne revision ikke deltage i andet arbejde i virksomheden eller koncernen end revision, bortset fra arbejde omfattet af §§ 24 d, stk. 9 og 25 p, stk. 8, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, § 63 i lov om arbejdsskadesikring og § 9, stk. 8, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Bestemmelsen skal medvirke til at sikre den interne revisions uafhængighed, herunder forhindre selvrevision. Det er for intern revision i ATP, AES Udbetaling og LD Fonde tilladt at udføre revision i ordninger, som administreres af virksomheden.

Ved udførelsen af revisionen må den interne revision eksempelvis ikke:

- Medvirke til at træffe forretningsmæssige beslutninger eller tage ansvar herfor,
- udføre kontrolopgaver, da den interne revision skal kunne revidere virksomhedens interne kontroller,
- udarbejde eller opstille årsrapporten eller andre opgørelser af historiske finansielle informationer,
- bogføre eller på anden vis registrere,
- deltage i ansættelse af medarbejdere til virksomheden, undtagen rekruttering af medarbejdere til den interne revision,
- administrere lønninger, ejendomme, ombygninger eller lignende,
- anvise betalinger eller være prokurahaver for den finansielle virksomhed på andre områder end de der vedrører omkostninger relateret til den interne revision,
- stå for implementeringen af ændrede driftsrutiner, herunder effektiviseringstiltag og rationaliseringer,
- stå for udarbejdelsen af den daglige overvågning og rapportering af målopfyldelsen,
- deltage i fastsættelsen af de operationelle mål,
- beslutte eller stå for effektivering af sanktioner ved afdækket bedrageri,
- fastlægge eller stå for udarbejdelsen af driftsstrategier og processer,
- deltage i administrationen af whistleblower ordninger (intern revision må f.eks. ikke være primær modtager, være med til at bestemme hvad der skal ske med whistleblowere, og hvem de enkelte henvendelser skal sendes videre til), eller
- deltage i kontrollen af lønpolitikken i henhold til aflønningsbekendtgørelsen.

Dette gælder uanset om revisionschefen påtegner årsrapporten eller ej.

De nævnte opgaver er ikke revision, jf. § 21, stk. 3, i revisionsbekendtgørelsen. Den interne revision vil komme i konflikt med forbuddet mod selvrevision ved at udføre de nævnte opgaver, jf. § 21, stk. 5, i revisionsbekendtgørelsen.

1.2 Uafhængighed

I henhold til § 21, stk. 4, i revisionsbekendtgørelsen

- må intern revision ikke udføre opgaver, hvis opgaveudførelsen er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand om den interne revisions uafhængighed.

Det fremgår af § 21, stk. 5, i revisionsbekendtgørelsen

- revisionschefen må ikke erklære, konkludere eller oplyse om forhold eller dokumenter, som revisionschefen, ansatte i den interne revision eller konsulenter, som revisionschefen gør anvendelse af, har udarbejdet grundlaget for.

Bestemmelserne skal sikre den interne revisions uafhængighed. Revisionschefen udfører opgaver i henhold til revisionsbekendtgørelsen og påtegner tillige årsrapporten, hvis dette er besluttet af bestyrelsen.

Den interne revision skal, for at værne om sin uafhængighed, altid være opmærksom på, at revisionschefen og medarbejderne i den interne revision:

- Har en pligt til at identificere og vurdere omstændigheder og relationer, der skaber trusler mod uafhængigheden, samt dokumentere dette, og
- tager de fornødne skridt til at eliminere disse trusler eller reducere dem til et acceptabelt niveau gennem sikkerhedsforanstaltninger i det omfang det er muligt, med udgangspunkt i, at de er ansat i virksomheden.

1.3 Tilstrækkelige kompetencer og ressourcer

- Den interne revision må kun påtage sig arbejdsopgaver, som den interne revision har tilstrækkelige kompetencer og ressourcer til at udføre, jf. § 23, stk. 2, i revisionsbekendtgørelsen.

Dette indebærer, at den interne revision skal have tilstrækkelige kompetencer og ressourcer til at den kan revidere alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden, jf. § 21, stk. 1, i revisionsbekendtgørelsen.

Den interne revision må gerne benytte eksperter eller outsource revisionen under iagttagelse af god revisorskik, jf. ISA 620 og ISA 220. Det skal bemærkes, at den interne revision bl.a. skal være i stand til at vurdere ekspertens kompetencer og objektivitet, at den interne revision skal opnå en tilstrækkelig forståelse af ekspertens ekspertiseområde, og at den interne revisions ansvar for den samlede konklusion ikke kan mindskes ved brug af eksperter eller outsourcing. Det er fortsat den interne revision, der skal afgive konklusionen efter § 27 og kunne stå inde for ansvaret for konklusionen. Derfor skal den interne revision have tilstrækkelige ressourcer og kompetencer til at vurdere ekspertens revision, jf. § 23, stk. 2. Den interne revision kan ikke outsource deltagelsen i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder til brug for revisionschefens påtegning på årsregnskabet, jf. § 24, stk. 2.

2. Eksempler på arbejdsområder for den interne revision

Nedenstående uddyber afgrænsningen af, hvilke opgaver der udføres af den interne revision i henhold til bestemmelserne.

2.1 Revision og review af historiske finansielle oplysninger

Revision eller review af historiske finansielle oplysninger, herunder årsrapporter, halvårsrapporter m.v., omfatter en gennemgang og vurdering af de forretningsgange samt de manuelle og systembaserede kontroller, der knytter sig til frembringelsen af de historiske finansielle oplysninger.

Intern revisions opgaver kan eksempelvis omfatte

- revision og afgivelse af revisionspåtegning på årsrapporter,
- review af perioderapporter,
- afgivelse af erklæringer, konklusioner, oplysninger og informationer i henhold til lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om arbejdsskadesikring, lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, revisionsbekendtgørelsen, og
- afgivelse af erklæringer over for offentlige myndigheder.

Hvis revisionschefen påtegner årsrapporten, skal revisionschefen deltage i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder i årsregnskabet, jf. § 24, stk. 2, i revisionsbekendtgørelsen. Vurderingen af, hvilke områder der er væsentlige og risikofyldte, sker efter retningslinjerne i ISA 315 og vil afhænge af den enkelte virksomhedstype og kompleksitet.

I ATP vil f.eks. bidrag, pensioner samt investeringsafkastet anses som væsentligt og risikofyldt. Også de tilknyttede investeringsaktiver og hensættelser til pensioner og afledte finansielle instrumenter er sædvanligvis væsentlige og risikofyldte områder.

I AES Udbetaling vil f.eks. bidrag, udbetaling af erstatninger mv. samt investeringsafkastet anses som væsentligt og risikofyldt. De tilknyttede investeringsaktiver, afdækkede og uafdækkede hensættelser til erstatninger og løbende ydelser er sædvanligvis også væsentlige og risikofyldte områder.

I LD Fonde vil f.eks. kontoførelsen af medlemmernes formue i Lønmodtagernes Dyrtidsmidler henholdsvis Lønmodtagernes Feriemidler samt investeringsafkastet anses som væsentligt og risikofyldt. Også de tilknyttede investeringsaktiver og afledte finansielle instrumenter er sædvanligvis væsentlige og risikofyldte områder.

Årsrapportens indhold, herunder ledelsesberetning, regnskab/koncernregnskab, 5-årsoversigt og noter, samt anvendt regnskabspraksis, anses i alle tilfælde som værende væsentlige og risikofyldte.

Ovenstående eksempler for de enkelte virksomhedstyper er kun tænkt som inspiration, da der altid skal foretages en konkret og dokumenteret individuel vurdering af, hvilke aktivitetsområder for virksomheden, der er væsentlige og risikofyldte.

Revisionschefen skal indhente bestyrelsens eller et eventuelt revisionsudvalgs accept af opgavepåtagelsen, inden den interne revision påtager sig opgaver, der ikke er nævnt i funktionsbeskrivelsen i medfør af § 23 i revisionsbekendtgørelsen.

2.2 Revision af væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden

Der henvises til bilag 2, punkt 13-32, hvoraf det fremgår hvilke områder, der normalt vil være væsentlige for virksomheden.

Den interne revision skal:

- Vurdere, om virksomheden har identificeret alle væsentlige risici og har rapporteret dette til bestyrelsen,
- vurdere, om kontrolsystemet er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis,
- udfordre ledelsens syn på risikostyring i virksomheden,
- vurdere pålideligheden af ledelsesrapporteringen, samt overholdelse af love og regler, og
- bistå bestyrelsen med at beskytte virksomhedens aktiver, omdømme og fortsatte drift.

Revisionen af det interne kontrolsystem omfatter vurdering af etablerede forretningsgange og test af væsentlige kontroller. Den interne revision skal have fokus på:

- Væsentlige kontrolsvagheder og -nedbrud samt årsagen hertil, og
- de forretningsgange og kontroller, der understøtter virksomhedens beslutningsprocesser.

Revisionen skal omfatte virksomhedens regnskabsaflæggelsesproces, uanset om den interne revision påtegner årsregnskabet og delårsregnskaber eller ej.

Ved vurdering af, om det interne kontrolsystem er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, kan den interne revision ikke kun basere sig på risikostyrings- og compliancefunktionens arbejde eller andre kontrolfunktioner, da disse funktioner ikke har den samme uafhængighed af organisationen, som den interne revision har. Funktionerne er en del af virksomhedens interne kontrolsystem og skal vurderes og testes af den interne revision. Herefter kan den interne revision konkludere i hvilket omfang, den interne revision kan basere sig på det udførte kontrolarbejde. Ved vurdering af risikostyringsfunktionen, compliancefunktionen og andre kontrolfunktioner kan der hentes inspiration i den vurdering, den eksterne revision skal foretage af den interne revisionsfunktion i overensstemmelse med god revisionsskik, før den interne revisions arbejde kan anvendes af den eksterne revision.

Den interne revision skal have en risikobaseret tilgang til hvilke områder i virksomheden, der skal indgå i revisionsplanen for det pågældende år. Revisionsplanen bør være fleksibel i det omfang, der opstår ikke-planlagte hændelser og dertilhørende væsentlige risici, hvor den interne revision bør prioritere revision og rapportering af disse.

Den interne revision skal rapportere eventuel væsentlig usikkerhed, fejl eller mangler, som den interne revision identificerer.

2.2.1 Revision af risikostyring

Virksomheden er eksponeret overfor forskellige risikotyper. De vigtigste risikotyper er forsikringsrisiko, kreditrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operationel risiko. Revisionen omfatter den etablerede risikostyring indenfor de enkelte risikotyper, herunder de fastsatte limits og den etablerede rapporteringsstruktur.

Den interne revision skal vurdere, om de etablerede politikker ligger inden for rammerne af henholdsvis lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension og lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond med tilhørende bekendtgørelser og vejledninger, og om de fastsatte grænser ikke er urimelige efter virksomhedens forhold. Den interne revision kan ikke udføre overvågningsopgaver, således at den interne revision bliver en del af det interne kontrolapparat.

Eksempelvis er udviklingen af risikostyringsstrategier til bestyrelsens godkendelse samt fastsættelse af risikoniveauet typiske ledelsesopgaver, som derfor ikke kan udføres af den interne revision. Den interne revision kan ikke påtage sig udviklings- og kontrolopgaver i relation til de enkelte risikotyper, idet den interne revision vil kunne komme i en situation, hvor den skal erklære sig om opgaver, som den selv har medvirket ved udarbejdelsen af.

2.2.2 Revision af compliancefunktionen

Compliancefunktionen i virksomheden er ansvarlig for at assistere ledelsen i effektivt at håndtere virksomhedens compliance risici. Hvis en selvstændig compliancefunktion ikke er etableret, er den daglige ledelse ansvarlig for at håndtere eventuelle compliance risici og udpege en anden enhed, der er ansvarlig for at udføre den fornødne kontrol.

Den interne revision skal, ud fra væsentlighed og risiko, gennemgå og vurdere, om de etablerede processer til håndtering af compliancefunktionens aktiviteter i virksomheden er betryggende. Den interne

revision kan ikke varetage compliancefunktionen eller dele heraf, da dette er uforeneligt med revisionsopgaven (selvrevision).

2.2.3 IAIS

Ud over ovenstående retningslinjer for, hvad der er omfattet af intern revision, kan der hentes inspiration i International Association of Insurance Supervisors (IAIS)'s princip 8.7 i "Insurance Core Principles and Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups" for forsikringsvirksomheder.

3. Etiske principper

Revisionschefer, vicerevisionschefer og ansatte i den interne revision skal efterleve nedenstående etiske principper.

Integritet

Revisor skal være redelig og ærlig i alle professionelle og forretningsmæssige forbindelser.

Objektivitet

Revisor må ikke være forudindtaget, have interessekonflikter eller være under utilbørlig påvirkning af andre, således at den professionelle og forretningsmæssige dømmekraft undertrykkes.

Professionel kompetence og fornøden omhu

Revisor er forpligtet til løbende at vedligeholde sin faglige viden og færdigheder på et niveau, der er nødvendigt for at sikre, at der leveres en kvalificeret professionel ydelse baseret på en opdateret viden om den seneste udvikling inden for god skik, lovgivning og metoder. Revisor skal optræde omhyggeligt og i overensstemmelse med relevante faglige og professionelle standarder, herunder udvise professionel skepsis.

Fortrolighed

Revisor skal respektere fortroligheden af informationer opnået som led i ansættelsesforholdet, og må ikke videregive sådanne informationer til tredjemand uden behørig og specifik tilladelse hertil, medmindre der er en juridisk eller professionel ret eller pligt hertil. Fortrolige oplysninger, der er opnået som led i ansættelsesforholdet, må ikke anvendes til at opnå personlig fordel for revisor eller tredjemand.

Professionel adfærd

Revisor skal overholde relevant lovgivning og anden regulering og undgå enhver form for adfærd, som kan miskreditere den interne revision.

Yderligere inspiration kan hentes i IFAC's etiske regelsæt »Code of Ethics for Professional Accountants«, som ligger på IFAC's hjemmeside (www.ifac.org) eller IIA's etiske regelsæt, som ligger på IIA's hjemmeside (www.theiia.org). De etiske regler udgives også af FSR - danske revisorer i en udgave tilpasset danske forhold.

